

גמ' חולין (ד:) - מכירת איסורי הנאה

רב דניאל שטיין

א. גמ' קידושין (נו; נח.) - המקדש בערלה, בכלאי הכרם, בשור הנסקל, ובעגלה ערופה, בצפורי מצורע, ובשער נזיר, ופטר חמור, ובשר בחלב, וחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת. מכרן, וקידש בדמיהן מקודשת וכו'. מכרן וקידש בדמיהן מקודשת. מנלן מדגלי רחמנא בעבודת כוכבים בוהיית חרם כמוהו, כל שאתה מהייה הימנה הרי הוא כמוהו, מכלל דכל איסורים שבתורה שרו. ונילף מינה, משום דהוה עבודת כוכבים ושביעית שני כתובים הבאים כאחד, וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין. עבודת כוכבים הא דאמרן. שביעית מאי היא, גיובל היא קודש תהיה לכם מה קודש תופס את דמיו, אף שביעית תופסת דמיה.

ב. רמב"ם (פ"ח מאכלות אסורות הט"ז) - כל מאכל שהוא אסור בהנאה אם נהנה ולא אכל כגון שמכר או נתן לעכו"ם או לכלבים אינו לוקה ומכין אותו מכת מרדות והדמים מותרין, וכל דבר שאסור באכילה ומותר בהנאה אע"פ שהוא מותר בהנאה אסור לעשות בו סחורה ולכוין מלאכתו בדברים אסורים חוץ מן החלב שהרי נאמר בו יעשה לכל מלאכה, לפיכך אין עושין סחורה לא בנבלות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא ברמשים.

ג. חי' הרמב"ן חולין (ד.) - אבל בירושלמי מצאתי וכו' לפיכך מקודשת לפי שאין אלו דמיהן שאין להם דמים ואין תופסין אותם באיסור ואינן אלא גזל ביד מוכר, ולפי זה הטעם נראה שאף מוכר עצמו מותר באותן דמים לפי שאינם דמים, ולא מצינו דמים לחמץ בפסח דכיון שהם אסורין בהנאה דעצמן ואסור לו נמי למוכרן וליתנן במתנה אין גופן ממון ואינן דבר הגורם לממון אלא דבר העומד לישרף הן, אלא שאם מכרן אין בהם כח לתפוס דמים באיסור דכל דלא נפיק מאיסורו כגון הקדש אינו תופס דמים באיסור אלא ע"ז ושביעית.

ד. שיטה לא נודע למי לקידושין (נו): - ואע"ג דאסירי בהנאה ואסור למוכרן, היכא דזבנינהו יכול לקדש בדמיהן דאין תופסין את דמיהם, ולא דוקא קדש בדמיהן אלא לכתחילה נמי מקדש בדמיהן כיון שמכרן, והר"מ כתב דכל איסורי הנאה מותר למכרן לכתחילה שאין זה הנאה אלא דבר הנהנה מגופו כגון צביעה והדלקה וסיכה וכיוצא בזה.

ה. גמ' סוכה (לא): - והאמר רבא לולב של עבודה זרה לא יטול ואם נטל כשר. [חי' הריטב"א (שם) - ואף על גב דמתהני בעשיית מצות שמקבל שכר בעולם הזה ובעולם הבא, לא חשיב איסור באיסורי הנאה אלא כשנהנה בגופו של איסור אבל כל שאין ההנאה מגופו אלא שגורם לו הנאה וריוח ממקום אחר אינו הנאה מן האיסור, וכדרך שאמרו (ר"ה כ"ח א') בנודר הנאה ממעין שטובל בו בימות הגשמים שאינו נהנה בגוף המים ואף על פי שגורמת לו טבילה זו לעלות מטומאה לטהרה ומכשירתו לכמה דברים לית לן בה].

ו. גמ' ע"ז (כט:) - ומת גופיה מנלן, אתיא שם שם מעגלה ערופה, כתיב הכא ותמת שם מרים, וכתיב התם וערפו שם את העגלה בנחל, מה להלן אסור בהנאה, אף כאן נמי אסור בהנאה.

ז. שו"ע (י"ד סי' שמ"ט סע' א') - מת, בין עובד כוכבים בין ישראל וכו' אסורים בהנאה. [כיאור הגר"א (שם) - אבל הרשב"א בב"ק כתב בפשיטות דמת עובד כוכבים מותר בהנאה וכ"כ תוס' שם י' א' סד"ה שהשור וכו']. [פ"ת (ס"ק א') - עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל ועי' בתשו' אבן שהם סי' ל' שהעלה דמת ישראל אסור בהנאה מה"ת אבל מת עובד כוכבים אסור מדרבנן ומה"ט כתב שם באחד שחלה חולי שאב"ס ואמרו הרופאים שיקח עצם ממת לצורך איזה רפואה או מתכריכי המת דמותר ליקח עצם עובד כוכבים לזה כיון שאינו אלא מדרבנן ע"ש].

ח. גמ' בכורות (מה.) - א"ר יהודה אמר שמואל מעשה בתלמידיו של ר' ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתחייבה שריפה למלך ומצאו בה מאתים וחמישים ושנים עצמות.

ט. תשו' הר צבי (י"ד סי' רע"ח) - הנאת לימוד ע"י הסתכלות באברי המת נשאלתי מרופא יר"ש אם מותר לו להתלמד ולקבל ידיעות ע"י הסתכלות באברי המת שנתחחו ואם יש בזה משום נהנה מאיסורי הנאה. והשבתי לו שזה הוא גרם הנאה ולא שנהנה מגוף האיסור. וחתן בני הר"י הכהן נ"י העיר ע"ז שבתשובות חת"ס יור"ד (סימן שלו) השיג על הנוב"י תנינא (יור"ד סימן רי) שמדבר באיסור נתוח המתים כדי להתלמד ולא קאמר משום דמת אסור בהנאה, ע"כ. ולי נראה לומר די"ל דזהו שיטת הנוב"י דאינו חושש בזה משום נהנה מאיסורי הנאה.